הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רלא

קמה. בְּאֵר הַגּוֹלָה

רלא שֶׁכָּל כַּוָּנוֹתָיו יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) [א]**אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִלְמֹד בִּלא שְׁנַת הַצָּהֳרַיִם, יִישָׁן.** הַגָּהּ: (ב) וּכְשֶׁנֶּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ 'אֱלֹהַי נְשָׁמָה' (בית יוסף (ד"ה שמר)). וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיְּקָרֵא קֹדֶם שֶׁיִּישַׁן (ג) 'וַיְהִי נֹעַם' (כל בו (סי' מט)). [ב]**וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַאֲרִיךְ בָּהּ, שֶׁאָסוּר לִישַׁן בַּיּוֹם** (ד) **יוֹתֵר מִשְּׁנַת הַסּוּס שֶׁהוּא שְׁתִּין נְשִׁמֵי, [ג]וְאַף בָּזֶה הַמַּעַט לֹא תְּהֵא כַּוָּנָתוֹ לַהֲנָאַת גּוּפוֹ, אֶלָּא לְהַחֲזִיק גּוּפוֹ לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְכֵן בְּכָל מַה שֶּׁיְּהֵנֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יִכַּוֵּן לַהֲנָאָתוֹ, אֶלָּא לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, כְּדִכְתִיב** (משלי ג ו) * **'בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ' וְאָמְרוּ חֲכָמִים** (פסחים פ"ג מ"ג) **כָּל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁאֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁל רְשׁוּת, כְּגוֹן הָאֲכִילָה וְהַשְּׁתִיָּה וְהַהֲלִיכָה וְהַיְשִׁיבָה וְהַקִּימָה וְהַתַּשְׁמִישׁ וְהַשִּׂיחָה וְכָל צָרְכֵי גּוּפְךָ, יִהְיוּ כֻּלָּם לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאֶךָ אוֹ לְדָבָר הַגּוֹרֵם עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ הָיָה צָמָא וְרָעֵב, אִם אָכַל וְשָׁתָה לְהַנָּאָתוֹ אֵינוֹ מְשֻׁבָּח,** (ה) **אֶלָּא יִתְפַּוֵּן שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה כְּפִי חִיּוּתוֹ, לַעֲבֹד אֶת בּוֹרְאוֹ. וְכֵן אֲפִלּוּ לִישֵׁב** (ו) **בְּסוּד יְשָׁרִים וְלַעֲמֹד בִּמְקוֹם צַדִּיקִים וְלִילֵךְ בַּעֲצַת תְּמִימִים, אִם עָשָׂה לְהַנָּאַת עַצְמוֹ לְהַשְׁלִים חֶפְצוֹ וְתַאֲוָתוֹ, אֵינוֹ מְשֻׁבָּח, אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְכֵן בַּשְּׂכִיבָה, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁבִּזְמַן שֶׁיָּכוֹל לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת לֹא יִתְגָּרֶה בְּשֵׁנָה לַעֲנֹג עַצְמוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁהוּא יָגֵעַ וְצָרִיךְ לִישַׁן כְּדֵי לָנוּחַ מִיגִיעָתוֹ, אִם עָשָׂה לְהַנָּאַת גּוּפוֹ אֵינוֹ מְשֻׁבָּח, אֶלָּא יִתְפַּוֵּן לָתֵת שֵׁנָה לְעֵינָיו וּלְגוּפוֹ מְנוּחָה לִצְרֹךְ הַבְּרִיאוּת שֶׁלֹּא תִּטְרַף דַּעְתּוֹ בַּתּוֹרָה מֵחֲמַת מְנִיעַת הַשֵּׁנָה. וְכֵן בַּתַּשְׁמִישׁ, אֲפִלּוּ בְּעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, אִם עָשָׂה לְהַשְׁלִים תַּאֲוָתוֹ אוֹ לְהַנָּאַת גּוּפוֹ הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה, וַאֲפִלּוּ אִם נִתְפַּוֵּן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁיְּשַׁמְּשׁוּ אוֹתוֹ וִימַלְּאוּ מְקוֹמוֹ אֵינוֹ מְשֻׁבָּח, אֶלָּא** (ז) **יִתְפַּוֵּן שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, אוֹ שֶׁיִּתְפַּוֵּן לְקַיֵּם מִצְוַת עוֹנָה כְּאָדָם הַפּוֹרֵעַ חוֹבוֹ. וְכֵן בַּשִּׂיחָה,** (ח) **אֲפִלּוּ לְסַפֵּר בְּדִבְרֵי חָכְמָה צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה כַּוָּנָתוֹ לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא אוֹ לְדָבָר הַמֵּבִיא לַעֲבוֹדָתוֹ. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, חַיָּב אָדָם לָשׂוּם עֵינָיו וְלִבּוֹ עַל דְּרָכָיו וְלִשְׁקֹל כָּל מַעֲשָׂיו בְּמֹאזְנֵי שִׂכְלוֹ, וּכְשֶׁרוֹאֶה דָּבָר שֶׁיָּבִיא לִידֵי עֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ יַעֲשֵׂהוּ, וְאִם לָאו לֹא יַעֲשֵׂהוּ, וּמִי שֶׁנּוֹהֵג כֵּן, עוֹבֵד אֶת** (ט) **בּוֹרְאוֹ תָּמִיד:**

א לְשׁוֹן הַשּׁוּר.
ב סַכָּה כ"ו (ע"ב). טוֹר בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפִרְקֵי אָבוֹת (פ"ב מ"ב).
ג

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (ט) **בּוֹרְאוֹ תָּמִיד.** עַיֵּן שׁוּ"ת דִּבֵּר שְׁמוּאֵל סִימָן קל"ח אֵיזֶה דֶּרֶךְ יָשְׁרָה, אִם לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְתַלְמִידִים כָּל יָמָיו וְיַהֲנֶה מֵאֲחֵרִים, אוֹ יַהֲנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ וְיַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת לְבַד:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שָׁמְתַעַשׁ וַחֲבֵרוֹ אוֹמֵר לוֹ אָסוּתָא, יֹאמַר לוֹ בְּרוּךְ תִּהְיֶה, וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר 'לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'' (בראשית מט יח) [דְּאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פרקי דר"א פרק נא) דִּמְתִּחְלָה לֹא הָיָה אָדָם חוֹלֶה כְּלָל אֶלָּא הָיָה הוֹלֵךְ בַּשּׁוּק וּמְתַעַשׁ וָמֵת, עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב אָבִינוּ וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הַדָּבָר]:

א (א) **אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ד' סָעִיף ט"ז וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם: (ב) **וּכְשֶׁנֶּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וְכוּ'.** אֶפְשָׁר הַטַּעַם דְּנִתְקָנָה בְּרָכָה זוֹ עַל מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲזִיר הַנְּשָׁמוֹת לִבְנֵי הָאָדָם בַּבֹּקֶר: (ג) **'וַיְהִי נֹעַם'.** מְשׁוּם סַכָּנַת מַזִּיקִין. וְכָתַב הַלְּבוּשׁ שָׁאִין נוֹהֲגִין כֵּן: (ד) **יוֹתֵר מִשְּׁנַת הַסּוּס וְכוּ'.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ד' סָעִיף ט"ז מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לו) בְּשֵׁם הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל (שם ס"ק טו): (ה) **אֲפִלּוּ יִתְפַּוֵּן שֶׁיֹּאכַל וְכוּ'.** וְרָאִיתִי לְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה שֶׁקָּדֶם אֲכִילָה הָיוּ אוֹמְרִים הִנְנִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת כְּדֵי שֶׁאֶהְיֶה בָּרִיא וְחָזָק לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל א ס"א)]: (ו) **בְּסוּד יְשָׁרִים וְכוּ' אֵינוֹ מְשֻׁבָּח.** וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב הוּא, דְּמִתּוֹךְ כָּךְ בָּא לְשָׁמָּה: (ז) **יִתְפַּוֵּן שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים וְכוּ'.** וְעַיֵּן עוֹד כַּוָּנוֹת אֲחֵרוֹת בְּסִימָן ר"מ סָעִיף א', וְאַחַר כַּוָּנַת הַלֵּב הֵן הֵן הַדְּבָרִים וְרַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי: (ח) **אֲפִלּוּ לְסַפֵּר בְּדִבְרֵי חָכְמָה.** וְכָל שֶׁכֵּן אִם סִפּוּרוֹ הוּא בְּעִנְיְנֵי מַשָּׂא וּמַתָּן צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם מִצְוָה, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּמַה לְהִתְפַּרְנֵס כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי גְּזֵל. וַאֲפִלּוּ אִם הוּא עָשִׁיר גָּדוֹל שֶׁדַּי לוֹ בְּמָמוֹנוֹ לְפַרְנֵס עַצְמוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו, גַּם כֵּן יֵצֵר לְפָעָמִים בְּמַה שֶּׁמִּשְׁתַּדֵּל לְהַרְבּוֹת עֲסָקָיו דְּבַר מִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַרְבּוֹת וּגְמִילוּת חֲסָדִים עַל יְדֵי זֶה, אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְקַח עֲסָקִים תַּחַת רְשׁוּתוֹ כְּדֵי לְהַמְצִיא מְלָאכָה לַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּשְׁתַּכְּרוּ לְהַחֲיוֹת נַפְשָׁם, שֶׁכָּל זֶה הוּא בִּכְלַל צְדָקָה וּמַעֲלָה מְפֻנָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם (מתנות עניים פ"י ה"י) וּמוּבָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (רנ"א) [רמ"ט (ס"ח)]. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהַמַּחֲזִיק בְּיַד יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּךָ וְנוֹתֵן לוֹ מְלָאכָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּכֵּר וְלֹא יִצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת לְשַׁאל, הוּא מְקַיֵּם בָּזֶה הַמִּצְוָת עֲשֵׂה דִּ'וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ' (ויקרא כה לה):

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * **בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ.** כָּתַב בִּתְשׁוּבַת דִּבֵּר שְׁמוּאֵל סִימָן קל"ח, שְׁאֵלָה, אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּבְחַר לוֹ הָאָדָם, אִם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּלְהַרְבּוֹת גְּבוּלוֹ בְּתַלְמִידִים כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ וְלַהֲנוֹת מֵאֲחֵרִים, אוֹ לְהַנּוֹת מִיגִיעַ כַּפָּיו וּמְלָאכָה נְקִיָּה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה לְבַד כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת [וְאֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִלְמֹד כְּלָל כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמֻחְזָק הָאָדָם עַל כָּל פָּנִים לִקְבֹּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם כַּמְבֹאָר בְּסִימָן קנ"ה (ס"א) וּבְסִימָן רל"ח (ס"א) וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ"ו (ס"א), אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ עַל יֶתֶר הָעֵת שֶׁבֵּיוֹם אֵיךְ יִתְנַהֵג. וְגַם שְׁאֵלָתוֹ הוּא דַּוְקָא אִם הָעֲסָק שֶׁלּוֹ הוּא נְקִי מִתַּעֲרוֹבוֹת גָּזֵל וְרִבִּית וְאוֹנָאָה, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין זֶה סָפֵק כְּלָל, אֶחָד, דַּעֲסָקִים כְּאֵלּוּ שׁוּב אֵין נִקְרָא נֶהֱנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ אֶלָּא מִיגִיעַת אֲחֵרִים, וְעוֹד, דְּמוּטָב לְהִתְבַּיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְקַבֵּל מֵאָה מַתָּנוֹת וְלֹא לַעֲבֹר פַּעַם אֶחָד עַל לָאו דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁל 'לֹא תְגֹזֵל' (ויקרא יט יג)]. **וְאַתְּ תִּיקַּ בְּקַצְרָה עִקַּר תְּשׁוּבָתוֹ לְשׁוֹאֲלוֹ,** הֲלֹא רָאָתָה עֵינוֹ הַבְּדֻלָּה מַה שָּׁכָתוּב בְּשׁוּר יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רמ"ו בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש וכל המשים) וּבְבֵ"ח (סט"ו) וּבְשַׁ"ךְ (סק"ז) וּבְשַׁ"ךְ (סק"כ) בְּשֵׁם סָפָר יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (חולין פ"ג סי' ט), וּמִכֻּלָּם הָאֲרִיךְ לְמַעֲנָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹסֵף קארו בְּסִפְרוֹ כֶּסֶף מִשְׁנֶה הִלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה פֶּרֶק ה') [ג'] (ה"י) וְכוּ', **אַךְ הַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי שֶׁאֲפִלּוּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל** (בפיה"מ אבות פ"ד מ"ה) **יִסְכִּים בְּנִדּוֹן דִּידָן לְהַתִּיר, דְּאֵין דִּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר, וְכֵיוָן שֶׁכְּפִי צָרְכּוֹ הַשָּׁעָה וְהַמָּקוֹם אִי אֶפְשָׁר לְזֶה הָאִישׁ הֶחָפֵץ בְּחַיִּים לְהִתְקַיֵּם תַּלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ לְזַכּוֹת בּוֹ אֶת הָרַבִּים כִּי אִם בְּסִפּוּק צָרְכָּיו עַל יְדֵי אֲחֵרִים, הֲרֵי הוּא בִּכְלַל הַמּוֹן הַדַּיָּנִים וְהַחֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ מְקֻבָּלִים שָׁכָר מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה,** כִּדְגָרְסִינַן בְּכֶתֻבּוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי דַּיְנֵי גְּזֵרוֹת (קו.), וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל פָּסַק כֵּן בְּהִלְכוֹת שְׁקָלִים פֶּרֶק ד' (ה"ז), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מְגִיהֵי סְפָרִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם וְדַיָּנִים שֶׁדָּנִים אֶת הַגְּזֵלָנִים נוֹטְלִין שָׂכָרָן וְכוּ', וְאִם לֹא הִסְפִּיקוּ לָהֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצוּ מוֹסִיפִין לָהֶם כְּדֵי צָרְכָּן לָהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵי בֵיתָם, וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁיּוֹרֶה בְּכֹגֶן זֶה הָרַב ז"ל שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לְאָדָם לְאַחוֹ בְּסִכְלוּת וְחִסָּרוֹן הַחָכְמָה כָּל יָמָיו, אֲשֶׁר הוּא גְּרָמָא לְכַפָּה נְזָקִין וּמַכְשֹׁלוֹת, תַּלְמוּד הַמֵּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה, וְלָמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו מִפְּנֵי הֱיוֹתוֹ נֶהֱנֶה מֵאֵת אֲחֵיו, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד מַה שֶּׁהָאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה, וּלְפָלָא עַל הַבַּאֵר הֵיטֵב (סק"א) שֶׁלֹּא הֶעְתִּיק רַק הַשְּׁאֵלָה וְלֹא הַתְּשׁוּבָה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah